

Van directie voor nieuw AB

Een overdrachtsdocument!

waterschap Vechtstromen
maart 2023

Inhoudsopgave

1. Hoe positioneren?	2
2. Wat zien we?	3
2.1 Van Europa	3
2.2 Naar de regio	3
3. Wat betekent dit?	4
3.1 Infrastructuur op orde	4
3.1.1 Assetmanagement	4
3.1.2 Programma Procesautomatisering	5
3.1.3 Energiefabriek	6
3.2 Ontwikkelthema's	7
3.2.1 Klimaat	7
3.2.2 Waterkwaliteit	10
3.2.3 Duurzaamheid	12
3.3 Organisatorisch	13
3.3.1 Waterschap in transitie	13
3.3.2 Personele opgave	14
3.3.3 Innovatieve organisatie	15
4. Duurzaam financieel beleid	16
4.1 Ontwikkelingen en financiële consequenties	16
<i>Tabel ontwikkelingen en financiële consequenties</i>	18
4.2 Financiële stresstest	20
4.3 Kwijtschelding	20
4.4 Belastingstelsel en kostentoedeling 2024	21
4.4.1 Herijking van de kostentoedeling	21
Afkortingenlijst	23

Inhoud bijlagenbundel:

Bijlage 1: Uitgangspunten en huidige stand duurzaam financieel beleid

Bijlage 2: Financiële stresstest

Bijlage 3: Kwijtschelding

Bijlage 4: Nadere achtergrondinformatie herijking kostentoedeling 2024

Bijlage 5: Presentatie kostentoedelingsonderzoek 2024

Bijlage 6: Uitkomsten kostentoedelingsonderzoek 2024

1. Hoe positioneren?

Zitten we in een tijdperk van verandering of een verandering van tijdperk? Over enkele decennia weten we het antwoord. Op dit moment ervaart iedereen vooral heel veel dynamiek. Van agrarische ondernemers tot stadsbewoners, van bouwondernemers tot terreinbeheerders. Onzekerheden zijn groot, transitie van verre toekomstbeelden worden ingezet en sturing op deze transitie krijgt steeds dwingender vorm. Voor de koersbepaling van Vechtstromen vraagt dit vooruitzien door om ons heen te kijken, terwijl we gelijktijdig op een betrouwbare wijze ons dagelijkse werk in het watersysteem en de waterketen verrichten.

Waterschap Vechtstromen is een openbaar lichaam dat de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied ten doel heeft. De taken die aan het waterschap zijn opgedragen om dat doel te bereiken, zijn de zorg voor het watersysteem en de zorg voor het zuiveren van afvalwater op de grond van artikel 3.4 van de Waterwet. Continuïteit in de uitvoering van deze taken staat voorop. Daarmee liggen veel activiteiten en de inzet van middelen al vast. Keuzes zijn vooral mogelijk waar het gaat om aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen. De uitvoering van deze taken wordt voor het overgrote deel bekostigd door het ophalen van belastingopbrengsten in het werkgebied. Deze belastingopbrengsten haalt het waterschap op door middel van een eigen belastingstelsel. Een toename of wijziging in de taken betekent over het algemeen een wijziging in de tarieven.

In de aanloop naar de nieuwe bestuursperiode reikt de directie het nieuwe algemeen bestuur een overdrachtsdocument aan. In dit document signaleert de directie zonder bestuurlijke kleuring enkele relevante ontwikkelingen, wat deze voor Vechtstromen kunnen betekenen en welke bestuurlijke aandachtspunten daarbij onderkend worden. Daarmee kan het overdrachtsdocument behulpzaam zijn bij de bestuurlijke keuzes tijdens het vormgeven van het bestuursakkoord. Volledigheid is in dit document niet nagestreefd en is in de huidige omgevingsdynamiek ook niet mogelijk.

Voor de bestuursperiode 2019-2023 werd een gedetailleerd overdrachtdossier gemaakt, compleet met diverse financiële doorrekeningen. Corona, de oorlog in Oekraïne en de nationale doorvertaling van Europese afspraken konden we toen nog niet voorzien. In de loop van de bestuursperiode leidden deze ontwikkelingen tot bestuurlijke herijking van de koers. De geschetste dynamiek en onzekerheid is kenmerkend geworden voor de huidige maatschappelijke realiteit.

Dynamiek en opereren in onzekerheid zullen in de komende bestuursperiode ook frequent om herijking van de koers vragen, zowel op inhoudelijk als op financieel vlak. Bedragen die in dit document genoemd worden zijn indicatief, op basis van onze huidige inschattingen. Voor deze bedragen zijn geen reserveringen aangemaakt binnen de bestaande begroting. Jaarlijks kunt u bij de meerjarenverkenning een afweging maken tussen ambitie, bestuurlijke opdracht en middelen/prioritering en herprogrammering ook. In de financiële paragraaf van dit document is daarom een indicatieve berekening opgenomen van de genoemde ontwikkelingen en de financiële effecten ervan in termen van lastendrukstijging en schuldpositie. In de aanloop naar het bestuursakkoord kan de ambtelijke organisatie de financiële impact van de door u overwogen keuzes doorrekenen.

Om tegen de achtergrond van een gezonde spanning tussen ambities en het voeren van een duurzaam financieel beleid het overdrachtsdocument optimaal te kunnen benutten, is het advies om eerst de meerjarenverkenning (MJV) 2023-2032 en de actuele begroting 2023-2026 te lezen. Dit overdrachtsdocument sluit daarop aan.

2. Wat zien we?

2.1 Van Europa

Europa gaat de komende jaren meer en meer sturend optreden. De *Europese Green deal* gaat het waterschapswerk voor een groot deel bepalen. Binnen deze Green Deal zijn diverse wetten gericht op ruimtelijke aanpassingen ten behoeve van natuur en klimaatadaptatie. Zo richt de *EU Natuurherstelwet* zich op natuurherstelmaatregelen die biodiversiteitsverlies moeten beperken. De EU Klimaatadaptatiestrategie stelt dat de lidstaten in 2050 klimaatrobuust en volledig aangepast moeten zijn aan de niet te voorkomen impact van de klimaatverandering. In Nederland betekent dit een steun in de rug voor versnelling van het *Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie* en de *Nationale adaptatiestrategie*.

Ook is er in de Green Deal veel ambitie op het vergroten van de waterkwaliteit. In de *EU Richtlijn stedelijk afvalwater* worden strenge eisen gesteld aan emissies van stikstof en fosfaat uit de keten en bovenal doelen benoemd voor de verwijdering van microverontreinigingen.

Wat ons de komende jaren tevens gaat raken is de *EU-strategie Fit for the digital age*. Beter gebruik van data en technologie moeten het functioneren van overheden in relatie tot burgers sterk verbeteren en ook het realiseren van green-deal-ambities versnellen.

2.2 Naar de regio

De sterkere sturing vanuit de Europese Green Deal vertaalt zich in een sterkere regie door het Rijk op een aantal dossiers. Dit om zo meer snelheid te maken op de grote maatschappelijke opgaven waar Nederland zich (vaak) in Europees verband aan gecommitteerd heeft. Denk aan uitdagingen als gevolg van periodes van droogte afgewisseld met extreme regenval en aan bijvoorbeeld zeespiegelstijging en bodemdaling. Of aan uitdagingen op het gebied van broeikasgasreductie, energietransitie, woningbouw, versterking van onze natuur en biodiversiteit, het behoud van ons landschap, de vitaliteit van onze landbouw, de stikstofproblematiek en de noodzakelijke verbetering van waterkwaliteit. Stuk voor stuk betreffen het grote, ingewikkelde uitdagingen en opgaven. Ze vertonen alle een nauwe samenhang en vereisen meer ruimte dan beschikbaar is. Niet alles kan en niet alles kan overal.

Met de *Nationale Omgevingsvisie (NOVI)*: de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving) en het *Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)* geeft het Rijk een krachtige impuls om deze maatschappelijke opgaven integraal aan te pakken. Uiterlijk 1 juli 2023 moeten provincies hun eerste versie van de NPLG-plannen per gebied klaar hebben (*PPLG: Provinciaal Programma Landelijk Gebied*). Voor de gebiedsgerichte aanpak NPLG heeft het kabinet € 24,3 miljard gereserveerd. De provincies zijn aan zet om, samen met waterschappen, gemeenten en andere partijen deze gebiedsplannen te maken.

Omdat helder is dat de grenzen van de maakbaarheid van ons land echter zijn bereikt, zullen we meer rekening moeten gaan houden met de (on)mogelijkheden van de natuurlijke systemen. Dit is ook het uitgangspunt van de *Watervisie 2050* van Vechtstromen. Hierin hebben we in de afgelopen bestuursperiode lijnen uitgezet die ons helpen om vanuit ons perspectief - dat 'water en bodem sturend' het principe moet zijn bij de inrichting van gebieden - onze bijdrage te leveren.

Om bij de herinrichting van Nederland meer rekening te houden met *Water en bodem als sturend principe*, heeft het kabinet 33 structurerende keuzes gemaakt. Veel van deze keuzes zijn randvoorwaarden waarmee provincies samen met alle betrokken partijen hun gebiedsgerichte aanpak in bijvoorbeeld het PPLG moeten vormgeven. Als we water en bodem écht sturend willen laten zijn, dan vraagt dat om een flinke omslag in denken en doen van het waterschap. Meer dan ooit

is het daarom belangrijk om onze manier van (samen)werken als overheden goed onder de loep te nemen; door te denken en doen als één overheid kunnen de benodigde transities en de grote verbouwing van Nederland beter gestroomlijnd worden.

3. Wat betekent dit?

Wat we zien in onze omgeving gaat stevig doorwerken op ons waterschapswerk. Het waterschap is een openbaar lichaam dat bijdraagt aan legio maatschappelijke opgaven. Deze opgaven realiseren we binnen het wettelijke kader waarbinnen wij werkzaam zijn. Op grond van de Waterwet en Waterschapswet zijn waterschappen belast met de waterhuishoudkundige verzorging van een bepaald gebied. Daarbij gaat het om de zorg voor het watersysteem en het zuiveren van afvalwater.

Vanuit het wettelijk kader moeten wij als waterschap voldoen aan een aantal eisen. Zo gelden er normen voor de kwaliteit van de waterkeringen, voor het voorkomen van wateroverlast, voor de grond- en oppervlaktewaterpeilen, voor de waterkwaliteit en voor het zuiveren van het afvalwater. Daarnaast is er de zogenaamde zorgplicht voor waterschappen. Die houdt in dat we alles wat wij beheren voldoende moeten onderhouden.

Naast de zorg voor de wettelijke taken is er binnen Vechtstromen steeds meer aandacht voor de grote maatschappelijke opgaven en de rol en positie van ons als waterschap daarbij. In de organisatie maken we dit concreet door een samenspel tussen programma's en ontwikkelthema's. In de ontwikkelthema's kijken we vooruit naar ontwikkelingen en opgaven en binnen de programma's vertalen we dat naar een ambitieniveau voor de komende vier jaar, waarbij continuïteit in de uitvoering en realisatie van onze wettelijke taken voorop staan. In de programma's: watersysteem, waterketen en besturen & organiseren is samenhangend beschreven wat we als Vechtstromen willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dat mag kosten. Deze programma's bepalen voor een belangrijk deel de begroting.

Voor dit overdrachtsdossier starten we vanuit continuïteit in de vorm van de ambitie infrastructuur op orde. Vervolgens kijken we naar de grote maatschappelijke opgaven.

3.1 Infrastructuur op orde

Voor veilig, voldoende en schoon water is een goed beheer en onderhoud van onze waterlopen en rioolwaterzuiveringen van belang. Daarnaast is het nodig tijds te investeren en te vernieuwen om de gevraagde prestaties nu en in de toekomst te kunnen blijven leveren. Dat doen we bijvoorbeeld door waterlopen aan te leggen of te verleggen en door het vervangen en vernieuwen we stuwen, gemalen en zuiveringsinstallaties. Maar ook door het vernieuwen van ondersteunende systemen en onze huisvesting. Dit hoofdstuk gaat in op drie ontwikkelingen die van bijzonder belang zijn: assetmanagement, PRAUT (Procesautomatisering) en de energiefabriek.

Een aantal van onze taken wordt uitgevoerd door derden. Paragraaf 3.3.3 Innovatieve Organisatie gaat nader in op nieuwe ontwikkelingen bij twee van deze partijen: NieuWater en het Waterschapshuis. Voor een compleet overzicht van derden-partijen waarin wij participeren wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen in de programmabegroting.

3.1.1 Assetmanagement

Assetmanagement is een systematiek waarmee we planmatig en onderbouwd sturen op alles wat wij als waterschap in beheer hebben. Daarbij wordt rekening gehouden met prestaties, risico's en kosten. Daardoor worden we minder geconfronteerd met onaangename verrassingen zoals storingen,

gevaarlijke situaties of uitval met gevolgen voor de bedrijfscontinuïteit. De ontwikkeling van assetmanagement is een aantal jaren geleden ingezet en deze werkwijze is eind 2022 geïmplementeerd in de organisatie. Vanaf 2023 ligt het accent op het eigen maken en het toepassen van het assetmanagementgedachtegoed in de praktijk en het verder doorontwikkelen van het assetmanagementsysteem. Audits brengen in beeld op welke punten we voldoen aan de assetmanagementsystematiek en waar nog verbeteringen wenselijk zijn. [Er is per 1 januari 2023 een coördinator assetmanagement aangesteld die stuurt op de interne beheersing en de continue verbetering van het assetmanagementsysteem.](#)

- **Wat is de stand van zaken nu?**

In het watersysteem beheren en onderhouden wij 3.700 kilometer watergang, 2.600 stuwen, 160 gemalen en vele duikers, sluizen, bruggen en onderleiders. Voor de waterketen gaat het om 23 rioolwaterzuiveringsinstallaties, 108 rioolgemalen en ruim 400 kilometer aan persleidingen. En daarnaast beheren we zo'n 200 gebouwen met bijbehorende terreinen, technische installaties, inventaris en ICT-voorzieningen voor 500 fte en 50-100 fte inhuur.

De afgelopen jaren is veel tijd en energie gestoken in het in kaart brengen en inspecteren van onze assets. Dat heeft een steeds beter beeld opgeleverd van het onderhoudsniveau. Uit de uitgevoerde inspecties bleek dat er extra investeringen nodig zijn om de gewenste prestaties te kunnen blijven leveren. Op grond daarvan zijn er in de laatste meerjarenverkenning extra middelen beschikbaar gekomen voor renovatie of vervanging van onze assets.

Uit de meest recente inspecties blijkt dat er voor zowel het watersysteem, waterketen als ook voor facilitair en ICT aanvullend middelen nodig zijn. Dat inzicht hebben we nu omdat er een aantal nog niet beoordeelde assets zijn geïnspecteerd, er zich een aantal nieuwe ontwikkelingen voordoen en omdat we scherper kijken naar de risico's gebaseerd op de bedrijfswaarden van de organisatie. Zie hiervoor ook de tabel in paragraaf financiën.

- **Wat staat ons nog te doen?**

Daarmee zijn we er nog echter niet. Assetmanagement vraagt om continue aandacht. In de eerste plaats omdat we de inspecties nog niet hebben afgerond. In de tweede plaats omdat nieuwe ontwikkelingen van invloed kunnen zijn. Denk bijvoorbeeld aan nieuwe wet- of regelgeving, nieuwe technologische ontwikkelingen of prijsstijgingen. Steeds moeten we ons daarbij afvragen welke eisen die ontwikkelingen stellen aan onze assets. Daarbij brengen we in beeld welke prestaties er geleverd moeten worden, welke risico's we willen vermijden en welke kosten dat met zich meebrengt. Belangrijke leidraad voor het maken van keuzes is het bestuurlijk kader dat beschreven staat in het Strategisch Assetmanagementplan (SAMP).

3.1.2 Programma Procesautomatisering

In het programma Procesautomatisering (PRAUT) wordt op de rioolwaterzuiveringsinstallaties over een periode van 10 jaar het technisch en organisatorisch beheer van de verouderde procesautomatisering en elektrotechnische installaties op orde gebracht. De druk op vervanging van deze assets is groot als gevolg van een te maken technische inhaalslag in combinatie met de relatief kortere levensduur van de installaties.

- **Toekomstbestendige bedrijfsvoering zuiveringsbeheer**

Een nieuw centraal procesautomatiseringssysteem en centrale regiekamer zullen de kwetsbaarheid van de installaties verminderen. Tevens wordt een verbeterslag gemaakt in de datagestuurde waterketen, waardoor we beter kunnen gaan voldoen aan de steeds zwaardere, complexere opgaven en het proces na verloop van tijd minder afhankelijk wordt van de schaarser wordende expertkennis van medewerkers (vergrijzing). Verder is het waarborgen van de informatieveiligheid een belangrijk aandachtspunt.

- **Proactief sturen**

De datagedrevenheid zal gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering van zuiveringsbeheer en voor het beheer van de procesautomatisering. In het algemeen vraagt dit om een proactieve houding volgens de principes van assetmanagement. Data-analyses en het delen van kennis maken het mogelijk om vroegtijdig, effectief en meer in samenhang bij te sturen.

Programma PRAUT is in 2021 als ‘complex project’ benoemd, wat betekent dat het algemeen bestuur nauw betrokken is. Dit ook vanwege de forse (vervangings)investeringen die hiermee gemoeid zijn.

- **Procesautomatisering watersysteem**

Ook in het watersysteem zijn we bezig met vervangen we procesautomatisering en het telemetriesysteem (sturen op afstand). Het gaat daarbij om de geautomatiseerde stuwen en gemalen. Deze kunstwerken vervullen een belangrijke functie bij het reguleren van het waterpeil en het voorkomen van wateroverlast. Om de uitvoering van deze primaire taak te borgen, moet de procesautomatisering en hierbij behorende (communicatie)techniek en assets op orde zijn.

De vervanging van de systemen is nodig omdat software en hardware zijn verouderd zijn en omdat er verschillende besturingssystemen voor beheer van oppervlaktewater worden gebruikt. Het gaat om een gefaseerde vervanging waarbij we uiteindelijk inzetten op een doorontwikkeling naar een ICW (InformatieCentrumWater). Het ICW voert de regie op alle informatie m.b.t. het waterbeheer en vormt een beeld van de actuele en verwachte situatie in het watersysteem.

3.1.3 Energiefabriek

In 2020 is de Energiefabriek op de rwzi in Hengelo opgeleverd. Hier bewerken we het zuiveringsslib van 20 rwzi's voordat het wordt vergist. Tijdens de vergisting ontstaat biogas, dat wordt gebruikt voor het opwekken van elektriciteit en warmte. Daarmee kunnen we de zuivering in Hengelo energieneutraal uitvoeren én 3.500 huishoudens van elektriciteit voorzien.

- **Energiefabriek draait goed**

De energiefabriek draait nu een paar jaar naar behoren. Financieel draait de energiefabriek goed en de tot nu gedane aanvullende investeringen verdienen zich terug. Als het gaat om continuïteit en de geleverde prestaties zijn er geen zaken die nu om een bestuurlijke keuze vragen.

- **Vooruitkijken naar aanvullende investeringen**

Wel blijft het nodig om steeds proactief te kijken of aanvullende investeringen nodig zijn. Assetmanagement en straks ook PRAUT helpen om beter onderbouwde keuzes te maken. Zo is de bedrijfshuisvesting een aandachtspunt. Reductie van werkbelasting van medewerkers en de verbetering van de werkomstandigheden is hierbij een belangrijke overweging.

Andere punten die onze aandacht hebben zijn: de geuruitstoot naar de omgeving, het voldoen aan de KRW-doelstelling (zie ook KRW-opgave pagina 10-12) en een eventuele alternatieve inzet van het geproduceerde biogas, voor bijvoorbeeld de productie van groen gas. Mede in het licht van deze ontwikkelingen vraagt de energiefabriek de komende bestuursperiode permanente aandacht.

3.2 Ontwikkelthema's

3.2.1 Klimaat

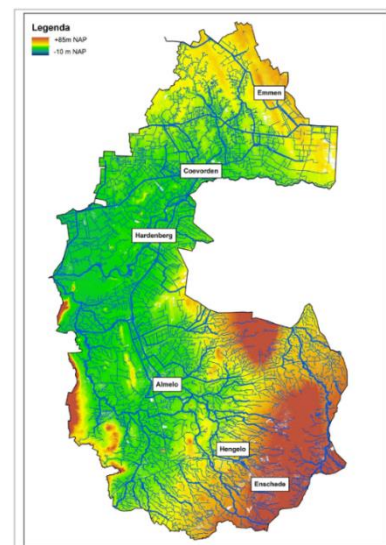
Medio 2023 komt het KNMI met nieuwe klimaatscenario's. Waarschijnlijk laten deze zien dat de klimaatverandering sneller gaat dan verwacht. Frequenter te veel en te weinig water, maar ook incidentele hoosbuien vragen van ons als waterbeheerder om maatregelen die bijdragen aan een klimaatrobuuste leefomgeving. Daarbij betreft het een palet aan maatregelen; van ingrepen in de fysieke leefomgeving tot reguleren tot bevorderen acceptatie.

In ons beheergebied maken we onderscheid in brongebieden/haarvaten, beekdalen en wateraanvoergebieden. Andere indelingen zijn ook mogelijk, maar feit is dat we hellend gebied hebben waardoor op gebiedsniveau en vanuit samenhang tussen gebieden naar de effectiviteit van maatregelen gekeken moet worden. Dat is een inhoudelijke en bestuurlijke uitdaging.

- **Klimaatrobuust buitengebied**

Brongebieden en haarvaten

Hoog in het systeem treffen we de brongebieden en bovenstrooms van onze legger-waterlopen de haarvaten aan. Zowel herstel van de bronnen als de aanpak van de detailontwatering via de haarvaten is uiterst effectief om de bergende functie van de bodem te vergroten en grondwaterpeilen te verhogen. 'Hoog beginnen, laag winnen' is het devies waar we al geruime tijd invulling aan geven. Verdroging van de hoge gronden in ons beheergebied wordt op deze wijze gereduceerd. Momenteel steken we in deze brongebieden en haarvaten in op kansen pakken waar ze zich voordoen. Voor een effectieve aanpak is het wenselijk om meer structureel aan het herstel en de reconstructie van de brongebieden, bovenlopen en haarvaten te werken. Investerings zijn hiervoor al gereserveerd als onderdeel van het werken aan het programma *Zoetwatervoorziening Oost-Nederland*.

Beekdalen

Beekdalen zijn geschikt om afvoer te vertragen en gebiedseigen water vast te houden. Daarmee hebben ze een belangrijke rol in het werken aan een klimaatrobuust systeem. Dit is in nationale (*NPLG, Water en Bodem sturend*) en provinciale dossiers (*POVI: Provinciale Omgevingsvisie, PPLG*) en in onze eigen *Watervisie 2050* onderkend. Hoe de beekdalen zich gaan ontwikkelen is nog onderwerp van gesprek, maar dát er ingrepen gaan plaatsvinden weten we al wel. Landschapsgronden, perspectief voor agrariërs, voor natuur en voor recreatie: het zal allemaal samenkomen in de beekdalen. Vraag is wat onze bijdrage gaat worden. Links- of rechtsom zal naar het waterschap worden gekeken bij herinrichting van de beekdalen. In heringerichte beekdalen zal een beheersituatie ontstaan waarvoor een systeem van ecosystemendiensten kan worden gehanteerd.

Binnen het NPLG-traject is er aandacht voor bufferstroken in beekdalen, zowel vanuit kwaliteits- als kwantiteitsoogpunt. Dát bufferstroken ingericht worden is wel duidelijk, maar waar en hoe deze vorm gaan krijgen is nog onderwerp van gesprek. Zo is er nog discussie over de breedte van de bufferstroken. Als regionale waterkwaliteitsbeheerder zal het waterschap zich hierover moeten uitspreken indien landelijke regelgeving daar ruimte toe biedt.

- ***Wateraanvoergebieden***

Op de lange termijn wordt de aanvoer van gebiedsvreemd water via het kanalsysteem steeds minder zeker. Met de beekdalen-, brongebieden- en haarvatenaanpak worden we minder afhankelijk van gebiedsvreemd water in perioden van droogte. Daarmee wordt het een bestuurlijke keuze hoe we de komende decennia de wateraanvoer onder veranderende klimatologische omstandigheden optimaliseren en welke investeringen vanuit dat perspectief wenselijk zijn in een context waarin we het systeem langzaam omvormen tot een zelfvoorzienend klimaatrobuust systeem. Het bestuurlijke gesprek hierover kan deze bestuursperiode starten als aan Vechtstromen een bijdrage wordt gevraagd voor de opwaardering van het gemaal Eefde.

- ***Klimaatrobuust bebouwd gebied***

Stedelijk watersysteem

In de ontwikkeling naar een klimaatrobuust systeem is het bebouwde of stedelijke gebied geen witte vlek. Bebouwd gebied is onderdeel van hetzelfde watersysteem als het landelijke gebied en ook daar is herinrichting een vereiste, om een klimaatrobuust systeem te realiseren. Een dergelijke herinrichting is kostbaar. Werk uitvoeren in de bebouwde omgeving heeft per meter een ander prijskaartje dan werk in het buitengebied. Hetzelfde geldt voor het beheer en onderhoud van het watersysteem.

Herstel van het stedelijke watersysteem kan vorm krijgen via het spoor van het voltooien van de overdracht stedelijk water tot daadwerkelijk investeren in herinrichting via het stedelijke watersysteem. Met drie gemeenten wordt nog gesproken over de overdracht van het stedelijk water. In één van de drie gemeenten is de overdracht nagenoeg afgerond. Bij de andere twee kan het gesprek nog uit de startblokken komen.

Sturen op ruimtelijke ontwikkelingen

Bestuurlijk spannend wordt de meer preventieve aanpak. Oftewel doorvoeren van het principe 'water en bodem sturend voor ruimtelijke ontwikkelingen' bij regionale en lokale concretisering van de nationale omgevingsvisie (NOVI). Het waterschap zal gevraagd worden waar het als waterautoriteit op grond van het water- en bodemsysteem welke functie op termijn kan faciliteren. Oftewel waar is welke ruimtelijke ontwikkeling bij een veranderend klimaat mogelijk? Dat zijn belangrijke adviezen. In landelijk gebied, maar vooral in en rond bebouwd gebied waar iedere vierkante meter meerdere ruimteclaims kent. Hoe stevig, dus met hoeveel kracht, gaan wij als waterautoriteit de algemene democratie adviseren vanuit het principe 'water en bodem sturend'? Bij regionale concretisering van de NOVI staat die vraag op de bestuurlijke agenda.

Opheffen knelpunten DPRA

De stresstesten die uitgevoerd zijn in het kader van het *Deltaplan ruimtelijke adaptatie*, laten nog een aantal knelpunten zien in ons eigen watersysteem. Het gaat hier vooral om de noodzaak de afvoer capaciteit van watergangen aan te passen. Dat betreft zowel investeringen als aanpassingen in het beheer en onderhoud. Vaak is een combinatie van investeringen in ontwaterings- en

afwateringssysteem aan de orde, oftewel: investeringen van gemeenten en waterschap die onderling afhankelijk zijn en afgestemd moeten worden.

- **Hinder en veiligheid**

Keringen

Langs de Vecht zijn de keringen bij provinciaal besluit afgewaardeerd. Dat wil zeggen dat een lager beschermingsniveau wordt gehanteerd dan voorheen. Mogelijk volgen keringen in Drenthe binnen afzienbare tijd. Dit vraagt nog een provinciaal besluit. Intern loopt bij ons een project om onze keringen, waaronder de afgewaardeerde Vechtkeringen opnieuw te normeren. Daarbij zal voor een aanzienlijk deel van de Vechtkeringen een lagere norm worden voorgesteld dan de voormalige provinciale norm. Het gebied ervaart het hanteren van lagere normen als een stap terug qua veiligheid en bescherming tegen overlast.

Bodemdaling

In het bodemdalingss dossier Nieuw Amsterdam trekken we als waterschap, gemeenten en provincie samen op. Onze inbreng betreft vooral watersysteemkennis. Verdergaande analyse van de bodemdalingsproblematiek in dit gebied kan echter tot nieuwe inzichten leiden met implicaties voor de rol en positie van het waterschap in deze en andere zettingsgevoelige gronden in het beheergebied. Bestuurlijke alertheid is nodig waar het gaat om rolopvatting en verantwoordelijkheid rond funderingsproblematiek, bodemdaling en de relatie bodemdaling en wateraanvoer/waterbeschikbaarheid, zowel in de regio als op koepelniveau.

- **Beheergebiedoverstijgend/grensoverschrijdend**

Bovenregionale stresstesten

De ontwikkeling van bovenregionale stresstesten krijgt in 2023 vorm. Provincie heeft de regie, maar bouwt op kennis van het waterschap. Uitkomsten van de stresstesten gaan leiden tot maatregelen die waarschijnlijk via het spoor van de gebiedsprocessen NPLG concreet gemaakt worden. Denk daarbij aan inrichtingsmaatregelen die gebaseerd zijn op het sturende principe van water en bodem of aan maatregelen in de vorm van verschuivingen in de urgentie of scope van ruimtelijke projecten.

Dinkel en Vecht

In de stroomgebieden van de Vecht en de Dinkel worden projecten uitgevoerd conform bestuurlijk vastgestelde programmaplannen. Voor de Dinkel beschikken we over een vastgesteld programmaplan. Voor de Vecht wordt het Koersdocument uitgewerkt tot een programmaplan dat medio 2023 door het nieuwe bestuur moet worden vastgesteld.

Zowel in het stroomgebied van de Vecht als de Dinkel zijn recent ingezette beleidslijnen en ontwikkelingen zoals *Water en Bodem Sturend* en het *NPLG/PPLG* van invloed op projecten die nog in uitvoering gaan, maar deze invloeden laten zich door de externe beleidsdynamiek op dit moment nog niet duiden.

Samenwerking Duitsland

Water houdt zich niet aan grenzen. Werken aan wateropgaven is samenwerken en afstemmen op stroomgebiedniveau. Voor Vechtstromen starten enkele stroomgebieden in Duitsland. Intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking ligt voor de hand. Effectiviteit is een criterium in de keuzes. Zowel de *Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)*, bovenregionale stresstesten als de *Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)*/waterkwaliteitsuitdagingen zullen hier de komende bestuursperiode toe aanzetten.

3.2.2 Waterkwaliteit

Met 2027 in het verschiet wordt door Vechtstromen alles op alles gezet om de KRW-opgave (*KRW: EU Kaderrichtlijn Water*) te halen. Technische en klimatologische beperkingen brengen daarbij uitdagingen met zich mee. Ook na 2027 zal het verbeteren van de waterkwaliteit voor Vechtstromen een opgave blijven. Enerzijds door voortschrijdende inzichten in de aanwezigheid en risico's van stoffen in het watersysteem. Anderzijds door intensivering van menselijke activiteiten in stroomgebieden en de impact van een veranderend klimaat.

- **Ecologie**

Tot 2023 heeft het waterschap 255 km aan waterlopen natuurvriendelijk ingericht en 115 visbarrières vispasseerbaar gemaakt. Nog 100 km waterloop moeten natuurvriendelijk worden ingericht en 60 visbarrières moeten vispasseerbaar worden. Dit conform de vereisten van de KRW. Daarnaast moest Vechtstromen 13 rioolwaterzuiveringen verbeteren om te voldoen aan de doelen van de KRW in het ontvangende oppervlaktewater. Hiervan zijn er inmiddels 3 gerealiseerd en staan er nog 10 zuiveringen op de planning om verbeterd te worden.

De hiervoor benodigde investeringsruimte tot en met 2026 is opgenomen in de begroting en projecten zijn of worden opgestart. Dat betekent niet dat alle risico's voor tijdige realisatie daarmee zijn weggenomen. Verbetering van rwzi's (rioolwaterzuiveringen) blijft te maken houden met een bepaalde doorlooptijd van projecten en de beperkte beschikbaarheid van (vak)mensen op de arbeidsmarkt. Ook hebben we last van onvoorziene ontwikkelingen zoals het recente wegvallen van de bouwvrijstelling stikstof.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) biedt weliswaar kansen waar het waterschap ook op inzet, maar de gebiedsprocessen zijn en blijven complex en vragen een bepaalde doorlooptijd. En de extra middelen uit het NPLG voor de KRW zijn bedoeld om het doelgat te dichten, niet voor financiering van de reeds afgesproken maatregelen. Wel ontstaan er mogelijk synergiekansen voor de beschikbaarheid van grond bij uitkoop of verplaatsing van landbouwbedrijven. Dit is wel afhankelijk van de snelheid waarmee de gebiedsontwikkeling NPLG in de praktijk tot stand komt. Het waterschap zal dus ook zelf een realisatiestrategie moeten uitwerken. Deze realisatiestrategie richt zich op de minimaal benodigde maatregelen om doelbereik KRW te realiseren die voor 2027 haalbaar zijn. Synergie met het NPLG is waarschijnlijk beperkt. Daarnaast zet het waterschap tot nu toe in op een bredere ambitie voor aanpak verdroging van natuur en landbouw, beekdalherstel en versterking biodiversiteit.

Met de provincies en Rijk blijven we transparant communiceren over voortgang en haalbaarheid. Van belang is dat het waterschap kan laten zien dat het zich maximaal inzet om de KRW-opgave te realiseren.

In de gebiedsprocessen zal de komende jaren steeds vaker van het waterschap een doorkijk gevraagd worden naar de waterkwaliteitsopgave na 2027. Herinrichtingen hebben een lange houdbaarheid en moeten anticiperen op toekomstige waterkwaliteitseisen. In de komende bestuursperiode gaat dit op de agenda komen. Bestuurlijke afweging wordt wanneer en in welke projecten/gebieden de focus verschuift van KRW 2027 naar toekomstige waterkwaliteitsopgaven.

- **Chemie**

De verbeteringen van de zuiveringen die nodig zijn vanuit de KRW gaan verder dan de eisen die gesteld zijn in de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater. Op het moment dat wij op deze installaties aan de KRW voldoen, dan hebben we óók voldaan aan de richtlijn stedelijk afvalwater. Voor een aantal

zuiveringen lopen we echt aan tegen wat technisch haalbaar is om de rwzi's te verbeteren tot een niveau dat het aangevoerde communale afvalwater gezuiverd kan worden tot het niveau dat vanuit het ontvangende watersysteem nodig wordt geacht. Wat de consequenties hiervan zijn, wordt besproken met de provincies en het Rijk.

Met de EU richtlijn stedelijk afvalwater in voorbereiding wordt duidelijk dat over 10 tot 15 jaar alle rioolwaterzuiveringen medicijnresten moeten kunnen verwijderen. Op basis van de landelijke *hotspot*-analyse geneesmiddelen rwzi's uit 2017 wordt op grond van onze verantwoordelijkheid als waterkwaliteitsbeheerder al geanticipeerd op toekomstige EU-eisen. Voor Vechtstromen zijn er 12 zuiveringen aangemerkt als hotspots. Vechtstromen is daarmee het waterschap met de meeste hotspots. Enerzijds resulteert anticiperen in een betere waterkwaliteit. Anderzijds zet het de tariefontwikkeling, de doorlooptijd van projecten en de klimaatprestaties onder druk. Vergaand zuiveren vergt veelal meer energie en hulpstoffen en wringt daardoor met andere duurzaamheidsambities.

Op het gebied van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) - bijvoorbeeld PFAS - en opkomende stoffen – bijvoorbeeld GenX - zien we een vanuit EU beleid geïnitieerde ontwikkeling waarbij we naast aandacht voor bronaanpak ook via het vergunningen-, toezicht- en handhaving (VTH) spoor een grotere opdracht tot bescherming van de waterkwaliteit krijgen.

- **Het Nationaal Groeifonds**

Het Nationaal Groeifonds investeert in projecten die gericht zijn op stimulering van economische groei op langere termijn. Het 'Groeiplan Watertechnologie' is een van de plannen uit dit fonds. Doel ervan is wereldwijd de toepositie van de Nederlandse watertechnologiesector te versterken en verder uit te bouwen. De belangrijkste actoren in dit veld slaan hiertoe de handen ineen. Vechtstromen heeft voor de volgende twee projecten een subsidieverzoek gedaan, als onderdeel van de Groeifondsaanvraag Watertechnologie:

1. Membraantechnologie: verwijdering microverontreiniging – RWZI Enschede
2. *Smart sensing* en *real time* simulatie en beslisondersteuning

Eind februari 2023 is bekend geworden dat de aanvraag gehonoreerd is. Vechtstromen zal optreden als beoogd penvoerder. Medio 2023 kan naar verwachting de definitieve bestuurlijke besluitvorming plaatshebben over onze deelname. Daarna zullen we als (beoogd) penvoerder de rol van kwartiermaker vervullen en in de periode maart – juli 2023 een concept partnercontract opstellen. Na bestuurlijke besluitvorming zullen op korte termijn de contracten ondertekend kunnen worden. Met de ondertekening van de partnercontracten conformeert elke partner zich aan de inhoud van het programma voor de komende 10 jaar, de eigen opgaven erbinnen en de randvoorwaarden die het ministerie van I&W heeft gesteld om tot uitvoering te komen.

De groeifondsaanvraag is een inhoudelijk veelbelovende ontwikkeling, maar vraagt ook om extra personele capaciteit om de projecten organisatorisch te borgen in de organisatie. Er wordt verder over de periode van 10 jaar actieve deelname van Vechtstromen vereist aan brede kennisdeling tussen de betrokken partners en aan gezamenlijke projecten. Deze personele inzet is nog niet geraamd en wordt niet vergoed.

De financiële middelen die nodig zijn voor cofinanciering zijn reeds opgenomen in de reguliere begroting en investeringsprogramma's. De financieel-administratieve vereisten vanuit het rijk zijn nog niet helemaal duidelijk en tevens is de hardheid van de begroting in het licht van inflatie en andere actuele marktontwikkelingen de komende tien jaar een punt van aandacht.

3.2.3 Duurzaamheid

- **Duurzame ontwikkeling**

Energieneutraliteit

We zijn energieneutraal wanneer we evenveel duurzame energie opwekken als we gebruiken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan windenergie, zonne-energie en aquathermie (warmte uit afvalwater). Het AB heeft als ambitie uitgesproken dat we 100% energieneutraal zijn per 2030. Op dit moment is er nog geen bestuurlijk besluit genomen over de omvang van het benodigde investeringsvolume om deze ambitie te realiseren. Het uitgangspunt is dat investeringen in energieneutraliteit met een gesloten business case gerealiseerd worden uitgevoerd. Nadere detailuitwerkingen zijn nodig om te bepalen welke investeringen haalbaar zijn op basis van het principe van een gesloten business case. Een gesloten business case betekent overigens niet per definitie dat de investering per jaarschijf budgetneutraal kan worden uitgevoerd. De kosten gaan vaak voor de bate uit, het principe is echter dat het per saldo budgetneutraal is.

Klimaatneutraliteit

Naast het bereiken van energieneutraliteit is in het klimaatakkoord de ambitie uitgesproken om klimaatneutraliteit na te streven. In aanvulling op energieneutraliteit wordt er bij klimaatneutraliteit ook gekeken naar de uitstoot van andere broeikasgassen als methaan en lachgas en naar circulair werken. Om als waterschap klimaatneutraliteit te bereiken is een verdergaande aanpassing van onze bedrijfsvoering noodzakelijk. De Unie van waterschappen heeft een visie vastgesteld 'Op weg naar Klimaatneutraliteit', met daarin de inspanningsverplichting om in 2035 als sector klimaatneutraal te zijn. Hiermee versnelt de sector zijn bijdrage aan deze maatschappelijke opgave ten opzichte van de afspraken uit het klimaatakkoord. De strategische visie biedt nog veel ruimte per waterschap voor keuzes met betrekking tot de invulling van de ambitie, de planning en het daarvoor beschikbaar te stellen budget. Ook binnen ons waterschap moeten die keuzes nog worden gemaakt. Een groot deel van de benodigde investeringen voor het behalen van de KRW-opgave is gericht op aanpassing van onze waterzuiveringen. Een keuze kan zijn om gelijktijdig met deze aanpassingen maatregelen voor klimaatneutraliteit mee te koppelen.

Circulaire economie

Via onze inkoop bijdragen aan een circulaire economie wordt een standaard activiteit, omdat dit een bijdrage levert aan de klimaatneutraliteitsdoelen. Dit raakt onze bedrijfsvoering op alle vlakken: van te gebruiken materialen voor beheer en onderhoud tot ons wagen- en machinepark. Waar in de komende bestuursperiode de discussie tevens over zal gaan, is de wijze waarop we met onze herinrichtings- en beheeractiviteiten ook kunnen bijdragen aan het realiseren van een circulaire economie. Vertrekpunt voor deze discussie is het Vechtstromen *Position paper circulaire economie*. Op dit moment zijn er binnen de vastgestelde meerjarenbegroting nog geen exploitatie- en investeringsmiddelen opgenomen voor het realiseren van ambities op dit vlak.

Biodiversiteit

Het AB van de bestuursperiode 2019-2023 heeft een impuls gegeven aan het versterken van biodiversiteit door een vergroeningsstrategie vast te stellen en te werken met een jaarplan vergroening. Hiervoor zijn extra middelen opgenomen die deels een incidenteel karakter hebben tot en met 2023, en deels structureel zijn opgenomen in de vastgestelde programmabegroting.

Biodiversiteitsherstel komt door Europese agendering nog prominenter dan voorheen op de bestuurlijke agenda. Alle waterschapsactiviteiten raken linksom- of rechtsom aan de opgave tot biodiversiteitsherstel. Bestuurlijke afweging in de komende bestuursperiode wordt de inzet die we willen plegen om biodiversiteit en biodiversiteitsherstel een meer leidend principe te maken voor te ontplooiën waterschapsactiviteiten. Een keuze daarvoor resulteert vooral in een keuze voor inzet van mensen en het ontwikkelen van expertise.

Stikstofdepositie

De huidige wettelijke kaders worden steeds verder aangescherpt als het gaat om het verminderen van de uitstoot van stikstof op kwetsbare natuur. Dat raakt ook de activiteiten van Vechtstromen. Compensatie van de stikstofemissies in de bouw- en gebruiksfase op kwetsbare natuur is onvermijdelijk om waterschapsprojecten en -activiteiten doorgang te laten vinden. De wijze waarop deze stikstofruimte verkregen wordt is maatwerk, maar duidelijk is dat dat geld gaat kosten. Van aankoop gronden, tot leasen van stikstofruimte en tot inzet op emissieloos bouwmaterieel. Vooralsnog zijn hiervoor geen middelen gereserveerd. De ontwikkelingen hebben daarnaast impact op het tempo waarin onze geplande investeringsprojecten uitgevoerd kunnen worden.

3.3 Organisatorisch

3.3.1 Waterschap in transitie

- **Nieuwe rollen en verantwoordelijkheden**

De snel veranderende context van ons werk vraagt ook om bezinning op de rol van het waterschap. Met name de stevige positionering van de waterschappen door het Rijk als kennisautoriteit en toetser op het gebied van ‘water en bodem sturend’ maakt dat de verhouding tussen waterschappen en andere overheden enerzijds en waterschappen en hun overige stakeholders anderzijds zal veranderen. Meer dan voorheen vraagt dit verbinden van ruimtelijke ordening en waterbeheer. Deze ontwikkeling maakt dat het vergroten van het strategisch vermogen ook de aankomende periode een belangrijk speerpunt voor de ontwikkeling van de organisatie blijft.

- **Regionalisering en gebiedsaanpakken zetten door**

Naast de traditionele samenwerking met en tussen overheidsinstanties zien we dat we steeds vaker gevraagd worden om in regionale overlegstructuren met diverse partners deel te nemen. Denk aan de Regionale Energiestrategie (RES), de stiksoftafels, de NOVEX verstedelijkingsgebieden, de regiodeals, enz. Keuzes met betrekking tot goed afgestemde en geborgde bestuurlijke en ambtelijke deelname aan deze overlegstructuren worden steeds belangrijker als het gaat om de realisatie van onze doelen.

- **De digitale overheid ontwikkelt in sneltreinvaart door**

De snelheid waarmee de overheid zich onder invloed van Europese- en nationale wetgeving digitaal moet ontwikkelen is enorm. In dat verband liggen in deze bestuursperiode keuzes voor over de wijze waarop Vechtstromen transparant met digitale overheidsinformatie om wil gaan en hoe inwoners gefaciliteerd worden om informatie (digitaal) te kunnen raadplegen. De samenwerking met andere overheden, werken als één overheid, maakt daar ook een belangrijk onderdeel van uit. In waterschapsverband (“het Waterschapshuis”) wordt vanuit efficiency op digitale ontwikkelingen samengewerkt.

Genoemde ontwikkelingen brengen ook vraagstukken met zich mee op het gebied van informatieveiligheid. De in de afgelopen bestuursperiode ingezette professionaliseringslag is nog niet afgerond en zal blijvend aandacht vragen, zowel op het gebied van kantoor- als procesautomatisering. Het is de verwachting dat dit in de aankomende bestuursperiode ook tot aanvullende investeringsvoorstellen zal leiden. Onder andere ten aanzien van het versneld afschrijven van apparatuur en het opzetten van een 24/7 Security Operations Centre (SOC). Daarnaast wordt in Unie verband steeds meer aandacht gevraagd voor ethische vraagstukken die de digitale transformatie met zich meebrengt.

3.3.2 Personele opgave

- **Formatie en bezetting in continue beweging**

Door de sterk bewegende context waarbinnen wij ons werk moeten doen is ook de vraag of we voldoende en de juiste mensen binnen onze organisatie hebben een onderwerp van continue aandacht. De gefuseerde organisatie 'Vechtstromen' is in 2014 gestart met een opdracht om op de uitgaven aan personeelskosten € 4,8 miljoen te bezuinigen en bij het vaststellen van het bestuursakkoord 2015-2018 is aanvullend € 0,3 miljoen aan taakstelling op de personeelsbudgetten ingeboekt. In de jaren daarna is het beschikbare personeelsbudget meegegroeid met het groeiende takenpakket. Om invulling te kunnen geven aan de ambities uit het vorige bestuursakkoord is een taakstelling van ruim € 6 miljoen ingevuld door het vorige bestuur. Een derde van deze taakstelling is ingevuld door de directe en indirecte personeelsbudget met € 2 miljoen te korten. In de jaren 2023 en 2024 moet nog voor circa € 760.000 aan efficiencymogelijkheden worden gevonden om dit deel van de taakstelling ook daadwerkelijk te realiseren.

- **Nieuwe taken nieuw geld, ook voor personeelskosten**

Voor nieuwe taken geldt dat deze niet (meer) kunnen worden opgevangen binnen de bestaande formatie. Daarom nemen we in geval van nieuwe taken de daarmee gemoeide personele kosten integraal op in het betreffende bestuursvoorstel. Dit zal op korte termijn in ieder geval al spelen ten aanzien van de bestuurlijke ambities op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving, de veranderende rol van het waterschap op het gebied van 'water en bodem sturend' en de inzet van Vechtstromen in het kader van het Provinciaal programma landelijk gebied (PPLG) Overijssel en Drenthe.

- **Schaalsprong**

Om het toegenomen investeringsvolume uit de vastgestelde meerjarenbegroting ook daadwerkelijk weg te kunnen zetten in projecten is het hebben van voldoende en juist gekwalificeerd personeel een randvoorwaarde. Vooral de versnelde realisatie van de KRW-opgave is in dit verband een enorme uitdaging. Omdat het niet mogelijk is een dergelijke uitbreiding van het takenpakket binnen de bestaande formatie op te vangen, is in de vorige bestuursperiode besloten dat de organisatie structureel mag groeien. Dit noemen we de schaalsprong. Bij het vormgeven van de schaalsprong hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

- 20% van het beschikbaar gestelde investeringsvolume kan in de vorm van geactiveerde uren ingezet worden voor personele capaciteit.
- Voor de bedrijfvoeringsteams is oplopend in 2025 maximaal € 1,5 miljoen structureel beschikbaar om de niet te activeren werkzaamheden ten gevolge van het toegenomen investeringsvolume te kunnen dekken.
- Voor de beheerteams is oplopend in 2026 tot maximaal € 1,6 miljoen structureel opgenomen om de (niet te activeren) beheerwerkzaamheden ten gevolge van het toegenomen investeringsvolume te kunnen dekken.

- **Extra investeren in een toekomstbestendig personeelsbestand**

We hebben op dit moment te maken met een ongekende krapte op de arbeidsmarkt. En gelijktijdig moet de organisatie groeien en hebben we een grote vervangingsvraag. De natuurlijke uitstroom i.v.m. het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zal de aankomende 10 jaar circa 34%

bedragen van het huidige personeelsbestand. En ondanks dat Vechtstromen - gelet op haar maatschappelijke relevantie - een aantrekkelijke werkgever is, wordt het voor bepaalde functies steeds lastiger vacatures in te vullen. Omdat sprake is van grote concurrentie tussen werkgevers wordt een aanpak gericht op het zelf opleiden van nieuwe medewerkers als meest effectief gezien. Bijvoorbeeld door te starten met een programma voor jong professionals en ons stage-aanbod serieus uit te breiden door het continu aanbieden van stageplekken voor mbo-, hbo- en wo-studenten.

3.3.3 Innovatieve organisatie

- **Opgavegerichte innovatie**

Zoals u hiervoor hebt kunnen lezen veranderen de wettelijke kaders waarbinnen wij ons werk uit moeten voeren snel. Dit vraagt om continue aandacht voor procesoptimalisaties en innovaties in onze werkprocessen. Oplossingen van gisteren bieden te weinig perspectief voor het aanpakken van de uitdagingen van morgen. Dat geldt ook in het waterbeheer. Alleen door de inzet van nieuwe technologieën kunnen we onze kerntaken ook binnen de aangescherpte wettelijke kaders uit blijven voeren.

Met een innovatiefonds van jaarlijks € 800.000 (tot en met 2023) investeert het waterschap samen met andere overheden, kennisinstellingen en het bedrijfsleven in nieuwe kennis en technieken, andere werkwijzen en innovatieve oplossingen die bijdragen aan het versneld realiseren van de opgaven en ambities van het waterschap. Bijzonder positie daarin heeft NieuWater BV. Een verbonden partij met innovatiepotentieel op het gebied van watertechnologie waar het waterschap aandeelhouder van is.

Investerings uit het innovatiefonds worden ingezet als cofinanciering van initiatieven waarin ook andere overheden, kennisinstellingen, bedrijven investeren. Dat kan gaan om kleine initiatieven van bewoners, boeren en bedrijven, maar ook om grotere innovatieprojecten die veelal ontstaan in proeftuinen of 'living labs' waarin het waterschap actief is. Het innovatiefonds is tot en met 2023 opgenomen in de begroting. Een beslissing over het voortzetten van het innovatiefonds kan plaatsvinden bij aanvang van de nieuwe bestuursperiode.

- **Naar de volgende fase van innovatie en digitale transformatie**

Onder de noemer 'digitale transformatie' is de afgelopen bestuursperiode gewerkt aan vergroting van de bewustwording waar het de impact betreft die digitale ontwikkelingen op het waterschapswerk van de toekomst gaan hebben. Ook is er aandacht besteed aan digitaal leiderschap. Belangrijke constatering daarbij is dat digitale transformatie echt iets anders is dan het gebruik van digitale instrumenten als een smartphone en een laptop. Digitale transformatie gaat over dingen anders doen, over innoveren door nieuwe werkvormen te implementeren. Nieuwe werkvormen die mogelijk worden doordat we de beschikking hebben over nieuwe digitale instrumenten. Nieuwe werkvormen die bij kunnen dragen om de vraagstukken als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt op andere manieren op te lossen. Indien keuzes gemaakt worden over een vervolg voor zowel digitale transformatie als innovatie is het interessant om te verkennen of in een volgende fase deze twee ontwikkelingsporen niet meer vervlochten kunnen/moeten worden.

- **Datagedreven werken als kans en uitdaging**

Door de digitalisering krijgen we steeds meer data tot onze beschikking, die we kunnen gebruiken om op een andere manier inzicht te krijgen in voor het waterschap relevante vraagstukken. Door meer datagedreven te gaan werken kunnen we ons werk nog beter en efficiënter doen en verkrijgen we nieuwe inzichten. Gelijktijdig is het ook een uitdaging, want we moeten meer leren vertrouwen op de data-analyses en ook ethische vraagstukken komen om de hoek kijken. Verder kan datagedreven werken ook de risico's met zich meebrengen op het gebied van digitale veiligheid. Dit betekent data-gedreven werken toepassen met gezond verstand. Om echt meer datagedreven te kunnen werken, zijn medewerkers nodig die zijn geschoold tot data-scientist. Op dit moment zijn vijf medewerkers met die opleiding bezig, als eerste stap in het meer datagedreven werken. Om het breder in de organisatie op te kunnen pakken is investering in planvorming aan de voorkant noodzakelijk.

4. Duurzaam financieel beleid

In de afgelopen jaren is ingezet op een duurzaam financieel beleid. Hieronder wordt verstaan: *'Het verrichten van (wettelijke) taken en opgaven bij een structureel sluitende exploitatiebegroting, een bestendig investeringsvolume met een aanvaardbare schuldpositie, tegen een maatschappelijk aanvaardbare lastendruk voor huishoudens en bedrijven en voldoende reserves in relatie tot het risicoprofiel, waarbij dit wordt beschouwd over een periode van tien jaar.'*

In de afgelopen jaren is verder invulling gegeven aan dit beleid en zijn uitgangspunten vastgesteld. Dit beleid ligt ten grondslag aan de begroting voor de periode 2023 – 2026. Het financiële beleid staat in samenhang met de taken en opgaven die het waterschap heeft. Bijgevoegd raderwerk geeft deze dynamiek weer. De essentie is dat wanneer in één van de raderen iets wijzigt, dit ook effect heeft op (één van) de andere raderen. De uitgangspunten van het huidige financieel beleid worden in bijlage 1 per rad verder weergegeven.

4.1 Ontwikkelingen en financiële consequenties

De wereld staat echter niet stil. Ook na vaststelling van de Planning & control-documenten vinden ontwikkelingen plaats die effect hebben op de werkzaamheden die het waterschap uit moet voeren. Bijvoorbeeld ontwikkeling van kosten van bestaande werkzaamheden, ontwikkeling van (wettelijke) kaders en (bestuurlijke) wensen die het waterschap graag uit wil voeren. In dit overdrachtsdocument zijn verschillende ontwikkelingen benoemd. Voor een aantal ontwikkelingen geldt dat nu al vrij duidelijk is aan te geven wat de financiële effecten zijn, maar van een groot aantal van de ontwikkelingen is het, in de huidige onzekere tijden, lastig om een inschatting te maken van de financiële effecten. Deels doordat de kosten nog niet altijd duidelijk zijn en/of doordat het nog onduidelijk is in welke mate een ontwikkeling zich daadwerkelijk voor zal doen.

De onzekerheden zijn op dit moment groot en alle verschillende ontwikkelingen waaraan het waterschap zich in meer of mindere mate moet conformeren volgen elkaar snel op. Vier jaar vooruit kijken en vervolgens op detailniveau vastleggen hoe de opgaven, en daarmee ook de kosten van het waterschap en het financiële/lastendrukkader, zich ontwikkelen is dus een onmogelijke opgave. Het is daarom belangrijk om jaarlijks te herijken wat nodig is om te komen tot een passende begroting binnen de kaders van een duurzaam financieel beleid. Dit doen we door middel van het opstellen van een meerjarenverkenning (MJV) en het opstellen van een begroting waarin geïnventariseerd en

vastgesteld wordt wat nodig is om de ontwikkelingen op te kunnen vangen.

In die wetenschap is daarom in de meerjarenverkenning 2023-2032 besloten het lastendrukkader op te bouwen uit drie componenten:

1. Een inflatiecomponent.
2. Een component voor autonome/wettelijke ontwikkelingen.
3. Een component voor bestuurlijke keuzes.

Dit resulteert in een flexibel kader voor de lastendruk dat jaarlijks kan worden bijgesteld op basis van de nieuwste inzichten.

Om een gevoel te krijgen bij de mate waarin het lastendrukkader, en de schuldpositie, zich ontwikkelt bij uitzettingen van de begroting kunnen de volgende vuistregels worden gehanteerd:

- Elke € 1 miljoen aan investeringen leidt tot circa € 90.000 extra exploitatielasten¹ (hierbij is rekening gehouden met een gemiddelde afschrijvingstermijn van 25 jaar en gemiddelde jaarlijkse beheerskosten van 2% van het investeringsbedrag).
- Elke € 1 miljoen meer aan exploitatielasten leidt tot circa 0,7% stijging van de gemiddelde lastendruk.
- Elke € 1 miljoen meer aan investeringen leidt tot 0,7% stijging van de netto-schuldquote.

Voor zover mogelijk is voor de ontwikkelingen die in het overdrachtsdocument zijn benoemd inzichtelijk gemaakt wat, in grote lijnen, de financiële effecten zouden kunnen zijn. De tabel met ontwikkelingen op de volgende twee pagina's is bedoeld om een indicatie te geven van de financiële effecten van de ontwikkelingen die zijn genoemd in het overdrachtsdocument zonder 100% volledig en uitputtend te kunnen zijn. De daadwerkelijke effecten zijn afhankelijk van diverse factoren, zoals ambitieniveau, tempo van implementatie, mate waarin de (beheer)organisatie mee moet groeien en de mate waarin de ontwikkelingen zich daadwerkelijk voordoen.

In de tabel is een verdeling aangebracht naar inflatie gerelateerde ontwikkelingen, meer autonome/wettelijke ontwikkelingen en de ontwikkelingen waarin nog keuzes zijn te maken door het algemeen bestuur. Vervolgens zijn de ontwikkelingen op basis van bovenstaande vuistregels vertaald naar effecten op de lastendruk en de netto-schuldquote. Hierbij is dus het uitgangspunt gehanteerd dat ontwikkelingen in de kosten één-op-één worden vertaald in de belastingtarieven. Binnen het huidige lastendrukkader is in de begroting nog een bedrag beschikbaar voor het (gedeeltelijk) opvangen van dergelijke nieuwe autonome ontwikkelingen (2023: € 300k, 2024: € 700k, 2025: € 1.200k, 2026: € 1.900k).

¹ De exploitatielasten lopen gedurende de jaren af omdat de restwaarde van de investering steeds lager wordt en de rentecomponent over de restwaarde dus ook kleiner wordt. De daadwerkelijke exploitatielasten zijn daarnaast sterk afhankelijk van het type investering. Investerings in ICT-middelen worden bijvoorbeeld in een veel kortere termijn afgeschreven. Dit leidt tot hogere exploitatielasten. Investerings in gebouwen kunnen dan weer langer meegaan waardoor de exploitatielasten lager zijn. Gemiddeld rekenen we echter met een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

Tabel ontwikkelingen en financiële consequenties

Ontwikkeling	Toelichting	Financieel effect
Inflatie gerelateerde ontwikkelingen		
Stijging van de CAO 2023	Eind 2022 is de nieuwe CAO 2023 vastgesteld. Dit heeft geleid tot extra personele kosten van € 2 miljoen op jaarbasis vanaf 2024.	Dit staat gelijk aan een eenmalige stijging van de lastendruk van 1,4%
Stijging energieprijzen	Op basis van de energieprijzen van december 2022 is een inschatting gemaakt van de toekomstige kosten. Hieruit blijkt dat vanaf 2024 ruim € 4 miljoen extra budget nodig is om de hogere elektriciteitsprijzen	Dit staat gelijk aan een eenmalige stijging van de lastendruk van 2,9%.
Autonome/wettelijke ontwikkelingen		
Herinrichting beekdalen (pagina 8)	Er zullen bestuurlijke keuzes nodig zijn m.b.t. de mate waarin we willen bijdragen aan het reconstrueren van de beekdalen. We schatten in dat hiervoor de komende bestuursperiode € 5 miljoen gereserveerd zou moeten worden voor investeringen.	Dit bedrag staat gelijk aan een toename van de lastendruk over een periode van 4 jaar van 0,3% en een stijging van de netto-schuldquote, over diezelfde periode, met 3,5%.
Versnelling KRW (Pagina 10 e.v.)	In de programmabegroting 2023 – 2026 is in beeld gebracht welke aanvullende investeringen nodig zijn om de KRW te realiseren t/m 2026. Echter, ook in 2027 is nog een laatste tranche aan investeringen nodig om de KRW daadwerkelijk te realiseren. Het gaat om een aanvullend bedrag aan investeringen van circa € 10 miljoen. In het totale ingeschatte investeringskader t/m 2032 is ruimte aanwezig voor deze extra investeringen. Echter, de investeringsruimte wordt naar voren getrokken.	De (vooruit gehaalde) financiële effecten van € 10 miljoen aan extra investeringen in 2027 vertaalt zich terug naar een verhoging van de lastendruk in dat jaar van 0,63% en een stijging van de netto-schuldquote van 7,0 %
Verwijderen van medicijnresten (pagina 11)	Globaal is reeds berekend dat de komende 10 jaar tot ca. € 15 per vervuilingseenheid extra nodig zal zijn om aan deze EU-eis te voldoen. Voor Vechtstromen komt dat neer op € 16,5 miljoen extra zuiveringsheffing per jaar.	In de komende 10 jaar is jaarlijks een extra lastendrukstijging nodig van gemiddeld 1,16% om tot deze bedragen te komen.
Ontwikkelingen met (enige) beleidsvrijheid		
Assetmanagement (pagina 5)	Er is veel inzicht in de staat van onze assets. Uit de laatste recente inventarisaties van onze assets blijken aanvullende investeringen nodig te zijn om de assets op het afgesproken onderhoudsniveau te krijgen/houden. Uit deze inventarisaties blijkt het om een bedrag van € 5 miljoen aan investeringen per jaar te gaan.	€ 5 miljoen aan investeringen per jaar staan gelijk aan een toename van de jaarlijkse lastendruk met 0,32% en een jaarlijkse stijging van de netto-schuldquote met 3,50%.
Stedelijk water (pagina 8)	Als wordt gekozen voor herinrichting stedelijk water moet afhankelijk van de ambitie rekening worden gehouden met een investering van € 5 miljoen in de komende bestuursperiode.	Dit bedrag staat gelijk aan een toename van de lastendruk over een periode van 4 jaar van 0,3% en een stijging van de schuldpositie, over diezelfde periode, met 3,5%.

Knelpunten DPRA (pagina 9)	Indien wordt besloten de knelpunten op te lossen dan moet worden gedacht aan een investeringsvolume van € 2 miljoen in de komende bestuursperiode.	Dit bedrag staat gelijk aan een toename van de lastendruk over een periode van 4 jaar van 0,1% en een stijging van de netto-schuldquote, over diezelfde periode, met 1,4%.
Duurzaamheid - Energieneutraliteit (pagina 11/12)	De verwachting is dat circa € 57 miljoen geïnvesteerd moet worden om in 2030 energieneutraliteit te bewerkstelligen. In de komende periode, tot en met 2027, zal het voornamelijk gaan om voorbereidingskosten. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat deze voorbereidingskosten als een investering gezien kunnen worden.	Bij investeringen met betrekking tot energieneutraliteit is het uitgangspunt dat ze worden gebaseerd op gesloten business cases. Oftewel, op (langere) termijn verdienen de investeringen zichzelf terug.
Duurzaamheid - Klimaatneutraliteit (pagina 11/12)	Het volgen van de visie van de unie leidt jaarlijks tot circa € 1 miljoen extra aan investeringen tot 2035, naast de investeringen voor energieneutraliteit. Dus circa € 12 miljoen in totaal. In de komende bestuursperiode zal het gaan om circa € 0,7 miljoen per jaar, dus circa € 2,8 miljoen tot en met 2027. Hierbij is er rekening mee gehouden dat gedurende de periode waarin de investeringen t.b.v. de KRW worden uitgevoerd nog beperkt wordt ingezet op het nastreven van klimaatneutraliteit. Echter, om het doel in 2035 te halen is het wel nodig om te starten met voorbereidingen/ investeringen.	Investeringen van € 0,7 miljoen per jaar staan gelijk aan een toename van de jaarlijkse lastendruk met 0,04% en een jaarlijkse stijging van de netto-schuldquote met 0,49%. Bij een investeringsniveau van € 1 miljoen per jaar gaat het om respectievelijk 0,06% en 0,7%.
Voortzetting innovatiefonds (pagina 14/15)	Het innovatiefonds bedraagt op dit moment jaarlijks € 800.000 en is tot en met 2023 opgenomen in de begroting. Het voortzetten van het innovatiefonds vraagt om een bestuurlijke keuze.	Bij voortzetting in dezelfde omvang leidt dit tot een stijging in de lastendruk van 0,6%.
Zelf opleiden van nieuwe medewerkers (pagina 14)	Om het zelf opleiden van nieuwe medewerkers serieus en substantieel op te kunnen pakken is een aanvulling van € 1.800.000 gewenst.	Dit bedrag leidt tot een stijging in de lastendruk van 1,3%.
Kwijtschelding (pagina 20)	Het toepassen van diverse verruimingsmogelijkheden voor kwijtschelding zorgen voor minder inkomsten. De lagere inkomsten worden gecompenseerd door hogere tarieven voor de groepen die geen gebruik (kunnen) maken van kwijtschelding. Per verruimingsmogelijkheid is het effect: 1. AOW: € 57.000 2. Netto-kosten kinderopvang: € 4.000 3. Zelfstandigen: € 5.000 Alle verruimingsmogelijkheden tezamen zouden zorgen voor een inkomstenderving van € 66.000	Bij toepassen van alle verruimingsmogelijkheden stijgt de lastendruk met 0,05 %

4.2 Financiële stresstest

Het eerder weergegeven raderenwerk visualiseert dat een wijziging in de taken en opgaven veelal leidt tot een wijziging van de financiële positie en/of belastingen. Om in beeld te brengen hoe de raderen zich tot elkaar verhouden en hoe Vechtstromen er financieel voor staat, is een financiële stresstest uitgevoerd. Met behulp van deze stresstest zijn de indicatoren van het duurzaam financieel beleid (zie bijlage 2) blootgesteld aan een aantal scenario's.

De belangrijkste conclusie uit de stresstest is dat de financiële positie van Vechtstromen voldoende robuust is om de uitgewerkte scenario's op te vangen. Zelfs als ze zich in combinatie met elkaar voordoen.

Naast de bestuurlijk vastgelegde uitgangspunten kan deze conclusie ook niet los worden gezien van het feit dat het waterschap een eigen belastinggebied heeft en dus in hoge mate zelf de hoogte van de eigen inkomsten kan bepalen. Louter door het verhogen van belastingtarieven is het waterschap in staat om altijd een sluitende begroting te presenteren. Dit brengt echter ook de verantwoordelijkheid met zich mee dat een afweging moet plaatsvinden wat maatschappelijk aanvaardbaar en uitlegbaar is. Naast het eventueel uitvoeren van benchmarks, doelmatigheidsonderzoeken en het formuleren van eigen financiële normeringen, is het een verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur om af te wegen wat als maatschappelijk aanvaardbaar wordt geacht.

4.3 Kwijtschelding

Het waterschap int belastingen om de taken uit te kunnen voeren. De belastingen innen wij bijvoorbeeld bij inwoners, agrariërs, natuurorganisaties, bedrijven, etc. Voor partijen die niet in staat zijn om te voldoen aan de belastingplicht is het bij wet mogelijk gemaakt om kwijtschelding te verlenen.

Het algemeen bestuur heeft de keuze om te bepalen óf binnen het waterschap kwijtschelding wordt verleend en zo ja, aan wie, voor welke belastingen en of voor de gehele of een deel van de belastingschuld kwijtschelding wordt verleend. Er zijn diverse wettelijke kaders aanwezig waarbinnen dit kwijtscheldingsbeleid moet vallen. Het huidige kwijtscheldingsbeleid is uitgewerkt in bijlage 3 van dit overdrachtsdocument. Met het huidige beleid is een bedrag van circa € 4,6 miljoen gemoeid. Aanvullend op het bestaande beleid heeft het algemeen bestuur de mogelijkheid om het bestaande beleid met onderstaande mogelijkheden te verruimen. Per verruimingsmogelijkheid is getracht een zorgvuldige inschatting te maken van de financiële effecten op basis van beschikbare ervaringscijfers, het zijn echter inschattingen met een relatief hoge onzekerheidsmarge.:

- Voor AOW'ers: tot de inkomensnorm AOW. (Geschatte inkomstenderving: €57.000).
- Onder de kosten van bestaan kunnen bij besluit van het AB ook worden gerekend:
 - de netto kosten voor kinderopvang. (Geschatte inkomstenderving: € 4.000).
- Kwijtschelding kan door het AB ook worden verleend aan natuurlijke personen die een eigen bedrijf uitoefenen of zelfstandig werkzaam zijn, voor de belastingen die op die werkzaamheden geen betrekking hebben² (Geschatte inkomstenderving: € 5.000). De toetsing van deze verruimingsnorm kan niet geautomatiseerd worden uitgevoerd en vraagt meer tijd dan een

² Het gaat hier om zzp'ers, eenmanszaken, vennoten van een vof/cv en maten van een maatschap. Met andere woorden; iedereen die niet automatisch inkomstenbelasting en zvw-premie via het inkomen aan de belastingdienst afdraagt, maar daar zelf verantwoordelijk voor is. Dit geldt dus niet voor overige rechtsvormen (BV's/NV's). Door het algemeen bestuur is gevraagd of MKB'ers ook in aanmerking komen voor deze verruimingsmogelijkheid van kwijtschelding. De vraag hoe groot het bedrijf is blijkt echter niet relevant te zijn, het gaat met name om de rechtsvorm.

regulier verzoek. De uitvoeringskosten overstijgen daarom, naar verwachting, ruim het bedrag aan kwijschelding.

4.4 Belastingstelsel en kostentoedeling 2024

Een belangrijk onderscheid tussen gemeenten, provincies en waterschappen is dat het waterschap geen geld ontvangt van het Rijk. De kosten voor het uitvoeren van de waterschapstaken worden voor het overgrote deel betaald vanuit eigen belastingopbrengsten. Hiervoor heft het waterschap belasting in het eigen werkgebied. Waar een gemeente of provincie over het algemeen extra middelen ontvangt vanuit het Rijk bij een uitbreiding van het takenpakket, moet een waterschap een uitbreiding van de (wettelijke) taken dus zelf financieel opvangen. Om de taken uit te voeren kan het waterschap vier soorten belastingen heffen: verontreinigingsheffing, zuiveringsheffing, watersysteemheffing en een wegenheffing. Deze laatste heffing wordt door waterschap Vechtstromen niet gebruikt omdat het geen wegen in eigen beheer heeft. De verontreinigingsheffing wordt geheven wanneer rechtstreeks op het oppervlakte water wordt geloosd, zonder tussenkomst van een zuivering. De opbrengst van de zuiveringsheffing wordt gebruikt om het oppervlakte water voldoende schoon te houden, bijvoorbeeld door de rioolwaterzuiveringsinstallaties te laten draaien. Tot slot, de opbrengst van de watersysteemheffing wordt bijvoorbeeld ingezet om de waterstanden op peil te houden en het gebied te beschermen tegen wateroverlast. Het waterschap mag belastinginkomsten die binnenkomen vanuit de zuiveringsheffing niet inzetten voor taken ten behoeve van het watersysteembeheer en vice versa.

In dit hoofdstuk wordt verder ingezoomd op de watersysteemheffing, specifiek op de zogenaamde 'kostentoedeling'. Hierin wordt namelijk bepaald welk percentage van de kosten aan wie wordt toegerekend. De kostentoedeling ligt daarmee aan de basis van de tarieven van de watersysteemheffing. Binnen de kostentoedeling is ruimte aanwezig om bestuurlijke keuzes te maken. Deze kostentoedeling moet minimaal eens in de vijf jaar herijkt worden. Bij de laatste herijking van de kostentoedeling in de begroting 2022 is afgesproken dat eind 2022 wordt gestart met de voorbereidingen van een kostentoedelingsonderzoek 2024 zodat dit kan worden meegenomen bij de voorbereidingen van het nieuwe bestuursakkoord 2023-2027. Het nieuwe algemeen bestuur kan op basis daarvan direct met ingang van de nieuwe bestuursperiode bestuurlijke keuzes maken voor de herijking kostentoedeling. In deze paragraaf wordt verder op ingezoomd op de kostentoedeling en de bestuurlijke ruimte die daarin aanwezig is.

4.4.1 Herijking van de kostentoedeling

De kosten voor het watersysteembeheer worden voor het grootste deel gedekt door inkomsten uit de watersysteemheffing. Dit wordt betaald door: enerzijds de ingezetenen (=huishoudens), en anderzijds de eigenaren van: (i) gebouwde onroerende zaken, (ii) agrarische en overige ongebouwde gronden en (iii) natuurterreinen. De onderlinge verhouding waarin deze categorieën belastingplichtigen in de kosten bijdragen wordt bepaald in de Kostentoedelingsverordening.

Het deel van de belastingopbrengsten dat de ingezetenen moeten betalen is een bestuurlijke keuze en wordt bepaald door het algemeen bestuur van het waterschap. Op dit moment bedraagt het aandeel ingezetenen 37,5%. Bij het herijken van de kostentoedeling heeft het algemeen bestuur de volgende keuzemogelijkheid:

- het aandeel ingezetenen handhaven op de huidige 37,5%;
- het aandeel ingezetenen verlagen tot minimaal 20%;
- het aandeel ingezetenen verhogen tot maximaal 40%.

De rest van de belastingopbrengsten wordt betaald door de eigenaren van onroerende zaken samen, elke categorie (i, ii, en iii) voor een vastgesteld aandeel. Dat aandeel wordt bepaald op basis van de onderlinge verhouding van de waarde in het economisch verkeer. Hiervoor wordt een kosten-toedelingsonderzoek uitgevoerd. Dit is een rekenkundige exercitie waarop geen bestuurlijke invloed mogelijk is.

Uiteindelijk worden de percentages per categorie vastgelegd in de 'Kostentoedelingsverordening', en vormen de basis voor de tariefbepaling watersysteemheffing. In bijlage 4 is nadere achtergrondinformatie over de herijking kostentoedeling 2024 opgenomen.

In de weken na de verkiezing kan desgewenst in een presentatie de achtergrond van de kostentoedeling nader worden toegelicht, en kunnen vragen worden beantwoord. In bijlage 5 is een presentatie opgenomen waarin e.e.a. verder wordt toegelicht. Het is mogelijk om deze presentatie indien gewenst mondeling toe te lichten. Daarnaast is het nieuw uitgevoerde kostentoedelingsonderzoek 2024 opgenomen in bijlage 6. Hieruit blijkt onder andere de actuele waardeverhouding tussen de categorieën: gebouwd, ongebouwd en natuur.

Afkortingenlijst

BBL	Beroepsbegeleidende leerweg in het MBO
BBP	Beleids- en beheerproces
CPB	Centraal planbureau
GenX	Vervaardigingsproces van fluorhoudende kunststoffen
HWBP	Hoog water beschermingsprogramma
KRW	Kaderrichtlijn water
MJV	Meerjarenverkenning
NOVEX	Nationale omgevingsvisie extra
NOVI	Nationale omgevingsvisie
NPLG	Nationaal programma landelijk gebied
PFAS	Per- en polyfluoralkylstoffen
POVI	Provinciale omgevingsvisie
PPLG	Provinciaal programma landelijk gebied
RES	Regionale energiestrategie
rwzi	Rioolwaterzuivering
SAMP	Strategisch plan assetmanagement
SOC	Security operations centre
VTH	Vergunningen, toezicht en handhaving
WaBoS	Water en bodem sturend
ZON	Zoetwatervoorziening Oost-Nederland
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen

Inhoud bijlagenbundel

In de bijlagenbundel zijn de volgende bijlagen opgenomen:

Bijlage 1: Uitgangspunten en huidige stand duurzaam financieel beleid

Bijlage 2: Financiële stresstest

Bijlage 3: Kwijtschelding

Bijlage 4: Nadere achtergrondinformatie herijking kostentoedeling 2024

Bijlage 5: Presentatie kostentoedelingsonderzoek 2024

Bijlage 6: Uitkomsten kostentoedelingsonderzoek 2024

